

Visietekst: Omgaan met AGRESSIE in het M.P.C. Terbank - KHB 5.4.1.4

Inhoudstafel

- 1 Inleiding
 - 1.1. Vertrekpunten
 - 1.2. Omschrijving
 - 1.3. Sectorale Minimale Kwaliteitscriteria
2. Rechten en plichten van de begeleider
 - 2.1. Algemeen
 - 2.2. Zelfcontroletechnieken : een plicht ?
3. Preventie
 - 4.1 Interventie- en samenwerking
 - 4.1. Vrijheidsbeperkende maatregelen:
Straf, time-out, tava en beperking van de bewegingsvrijheid .
 - 4.2. Vastgelopen : de methode Jacques Heijkoop
 - 4.3. Hoe concreet optreden bij lichamelijk geweld in de leefgroep?
5. Nazorg en vorming van personeel
 - 5.1. ' Eerste Hulp' : de semafoon.
 - 5.2. Verdere opvang : intern of extern : (na)zorg na een agressie-incident
6. Nazorg en rechten van de jongere
 - 6.1. Inleiding
 - 6.2. Algemene punten of voorwaarden voor het goed hanteren van vrijheidsbeperkende maatregelen :
7. De positie van de ouders - agressie en partnerschap
8. Agressie en medicatie
9. Bijlagen
 - 9.1. : Uittreksel uit het reglement van orde
 - 9.2. : Vastgelopen : de methode Jacques Heijkoop
 - De semafoon-permanentie : zie KHB : 5.2.2.4.
 - Crisisinterventie en crisisopvang : zie KHB 5.2.2.6.
 - Voorschriften gebruik isoleerruimte en Registratieformulier : zie KHB : 5.2.2.6.
 - Rechten van het kind : zie KHB : 5.4.3.2.

1. Inleiding

1.1. Vertrekpunten :

Concreet :

Sinds oktober 2000 bogen alle teams en verschillende overlegorganen binnen Terbank zich over de problematiek van agressie; het startpunt was een aantal vragen voortvloeiend uit een concreet 'agressie-incident'. De analyse en synthese van deze eerste besprekingen leidde tot een visgraatdiagram (in bijlage bij O.V. X.5), die op zijn beurt tot een aantal werkpunten leidde na bespreking in de overlegvergadering. Deze visietekst moet een synthese worden van de gegevens, conclusies en verdere werkpunten die de bespreking van deze werkpunten heeft opgeleverd.

Algemeen :

* (Bijna) alle mensen werkzaam binnen onze organisatie werden of zullen onder één of andere vorm geconfronteerd worden met agressie vanuit de jongeren. Dit maakt de thematiek agressie niet alleen tot pedagogische opdracht, maar tevens tot een opdracht op het vlak van het personeelsbeleid, vormingsbeleid, intern en extern communicatiebeleid en organisatiebeleid.

Als zorgvragen vanuit de begeleiding zouden we kunnen formuleren :

leer ons naar jongeren kijken en hen begeleiden in hun woede ;
want wij moeten hen helpen om controleverlies voor te zijn,
want wij moeten hen zelfcontrole en sociale vaardigheden bijbrengen,
want wij moeten hen therapeutische begeleiding bieden,
leer ons omgaan met de agressie die zich voordoet;
want wij zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van de ganse groep en van de betrokken jongere zelf,
leer ons omgaan met de gevolgen van agressie op onszelf, ons team, de organisatie;
want wij worden erdoor 'geraakt',
want we stoten op de grenzen van onze job, taak, functie, mogelijkheden,...
want het zou voor onszelf ook een leerkans kunnen zijn,...

* Terbank werkt vanuit zijn doelstelling/missie met kinderen/jongeren met een mentale handicap en/of ernstige gedragsmoeilijkheden, de categorieën 11 en 14 binnen de terminologie van het Vlaams Fonds (VFSIPH). Dit maakt de thematiek tot een opdracht op het vlak van pedagogisch beleid.

Als zorgvragen zouden we kunnen formuleren :

leer mij mijn emoties op een adequate manier te uiten;
want ik heb het nooit geleerd, of kunnen leren,
want dit vormt een deel van mijn handicap,
zeg mij wat ik moet doen of wat er moet gebeuren wanneer ik mij niet adequaat uit;

want soms verlies ik toch nog de controle,
want ik heb tijd en leerkansen nodig,
geef mij de kans mijn woede te leren begrijpen;
want ik heb het recht om mijn woede te uiten om wat mij is aangedaan

Omgaan met agressie en geweld is een collectieve opdracht van onze organisatie.

1.2. Omschrijving :

Agressie, fysiek geweld, schelden, dreigen, treiteren, geen gezag aanvaarden, moeilijk gedrag,...

Waarover praten we ?

We voelen het maar omvatten het niet; en wat we gisteren niet voelden, voelen we vandaag wel aan als een probleem; en wat de ene als problematisch ervaart is het voor de andere nog niet; en hetzelfde gedrag bij de ene jongere is niet even problematisch als bij de andere;

Gedrag van de jongere dat sterk aan de begeleiding een appèl doet, dat zeer dicht bij 'het eigen vel' komt, dat wederzijds intense emoties oproept, is niet eenvoudig te vatten, te omschrijven en planmatig aan te pakken.

Een kind/jongere is in crisis. Kenmerken van een crisis zijn :

er gaat een dwingend appèl en een grote emotionele zuigkracht uit van de jongere;

met praten kom je er niet bij of geraak je er niet door;

de jongere vertoont een verenging van zijn bewustzijn (tunnelzicht, paardenkleppen);

en er is sprake van een verengd tijdsperspectief (niet meer kunnen vooruitblikken, op de gevolgen anticiperen) zodat alles zich in het nu afspeelt;

er wordt gepraat in termen van veralgemening (altijd, nooit, niemand)

Binnen zo'n crisis kan er dan sprake zijn van agressie als het overschrijden en niet respecteren van de grenzen van anderen, waarbij er spanning ontstaat tussen de territoria van twee of meer mensen.

Men kan ook spreken van geweld of gewelddadig gedrag, waarbij het gaat om het toebrengen van betekenisvolle en vermijdbare pijn, leed en lijden in fysiek, psychisch of moreel opzicht of waarbij het door de ander als dusdanig wordt ervaren.

Bij geweld is er dus sprake van een vorm van destructie naar zichzelf, anderen of materiaal.

Er is sprake van 'schade' bij de begeleider en/of bij de jongere .

Een systeem is in crisis : er is steeds sprake van wederzijdse beïnvloeding bij mensen in interactie, en het zijn dus ook de wisselwerkingen en beïnvloedingen vanuit de (directe en ruimere) omgeving die een crisis kunnen voorkomen, opwekken, beïnvloeden.

Jongere en begeleider zijn in feite beiden/samen slachtoffer

Een agressief of gewelddadig incident (in het kader van een ruimere crisis als crisis op zich staand) is steeds een subjectieve ervaring. Het is de begeleider als slachtoffer die een crisis, conflict of incident definieert als een agressieve of geweldadige ervaring.

Anderzijds heeft wat jij als agressief gedrag definieert te maken met je eigen normen en waarden. Indien je zelf bijvoorbeeld uit een omgeving komt waar conflicten rustig uitgepraat worden, dan zal een meer hevige stijl waarbij er geroepen wordt of een bord door de kamer vliegt, voor jou als zeer agressief overkomen. Meer inzicht hebben in de waarden en normen van de jongeren kan maken dat je gedragingen ook meer kan relativiseren, in de zin van plaatsen in de (opvoedings) context van de jongere.

Een duidelijke grens van wat niet kan als gedrag is onmogelijk eenduidig te bepalen.

Tot slot kan het nog met een ander accent omschreven worden :

Wat verstaan we onder crisissituaties?

Crisissituaties zijn situaties waarbij de gewone gang van zaken ernstig bedreigd wordt door het gedrag van de jongere(n).

1.3. Sectorale Minimale Kwaliteitscriteria die op dit thema betrekking hebben (SMK's) :

1.3. Respectvolle bejegening van de gebruiker;

1.3.1. Integriteit

De voorziening respecteert steeds de eigenheid van de gebruiker en aanvaardt hem/haar als een volwaardig persoon. De voorziening neemt maatregelen om de integriteit van de gebruiker te waarborgen. Hiertoe ontwikkelt de voorziening een geschreven referentiekader;

- 2.4. Veiligheid en gezondheid

De voorziening neemt de nodige maatregelen om de veiligheid en de gezondheid van de gebruiker te vrijwaren.

- 3.2. Planning en methodisch handelen

De voorziening beschrijft voor elke gebruiker de hulp- en dienstverlening. Deze hulp- en dienstverlening wordt in overleg met de gebruiker gepland, uitgevoerd, periodiek geëvalueerd, bijgestuurd en geregistreerd.

- 5.3. Samenwerking met derden

Indien de voorziening zelf niet kan voorzien in bepaalde behoeften van de gebruiker zoekt zij actief naar samenwerking met derden.

- 5.4. Doorverwijzing

De voorziening zoekt actief mee naar alternatieven wanneer zij vaststelt dat zij niet meer kan voldoen aan de behoeften van de gebruiker.

De voorziening streeft naar een soepele overgang bij de doorverwijzing.

- 5.5. Beëindiging

De voorziening maakt duidelijke afspraken met de gebruiker over de wijze waarop de hulp- en dienstverlening beëindigd wordt.

2. Rechten en plichten van de begeleider

2.1. Algemeen;

Het is een absoluut prioritair principe dat fysieke tussenkomsten tot een volstrekt onvermijdbaar minimum beperkt worden.

De rechten en plichten vertrekken vanuit de principes van de geweldloze opvoeding.

Daarom is een fysieke tussenkomst uitsluitend te verantwoorden vanuit de bescherming van het kind, de andere kinderen of vanuit zelfbescherming.

Het ingrijpen is afhankelijk van de leeftijd en de pedagogische zorgvraag van het kind of de jongere. Een pedagogische "tik" tegen de billen of een draai om de oren is vanuit hulpverlenerstandpunt de dag van vandaag maatschappelijk en pedagogisch niet te verantwoorden.

Gezag valt niet samen met fysieke macht.

Elke situatie waarin fysiek ingrijpen in functie van de veiligheid van zichzelf of van anderen (zie ook verder) toch

noodzakelijk was, dient steeds op het U-Team gebracht te worden.

De begeleider heeft als plicht zoveel mogelijk preventieve maatregelen te nemen om een fysieke tussenkomst te vermijden. Daarenboven is het de taak van de begeleider zo te handelen om de integriteit en de veiligheid van de kinderen en de jongeren zo maximaal mogelijk te bewaren. Van hieruit is een fysiek ingrijpen in sommige gevallen te verantwoorden.

(afhankelijk van de leeftijd en de pedagogische zorgvraag van het kind): het fixeren bij een extreme woedebui, het begeleiden bij een TAVA of naar de isoleerruimte,...

De begeleider laat zich in zijn handelen leiden door de afspraken die er op de teamvergadering zijn gemaakt (incl. leefgroeplan en individueel handelingsplan).

Eenzelfde interventie kan afhankelijk van de situatie en de individuele beleving van de jongere verschillende effecten hebben: bijvoorbeeld een "zetje" geven om het kind/ de jongere naar zijn kamer te sturen kan verschillende betekenissen en effecten hebben. Juist inschatten van wat het kind aankan is belangrijk.

De begeleider heeft het recht op zelfbescherming. Een fysieke uitval van kind of jongere kan vaak ook een inbreuk op de integriteit en veiligheid van de begeleider betekenen.

Zelfbescherming verantwoordt dan passieve acties zoals het afweren en neutraliseren van het kind of de jongere. Uiteraard is dit alles zeer afhankelijk van situatie tot situatie en van de mogelijkheden van het kind of de jongere.

Bij zwaar fysiek geweld kunnen de in de maatschappij voorhanden zijnde hulpdiensten worden ingeschakeld: lokale politie, dienst 101 De leefgroepbegeleiding kan dit rechtstreeks, en nadien steeds (als de situatie het toelaat) in overleg met de persoon van permanentie, OP of DT.

Opvang en ondersteuning voor personeel geconfronteerd met een zware crisissituatie is een opdracht voor de organisatie. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de persoon van permanentie, het (uitgebreid) team en het Dagelijks Beleid, nadat in eerste instantie de zorg voor het kind/de jongere is opgenomen (cfr. supra).

2.2. Zelfcontrole technieken : een plicht ?

Wanneer jongeren of volwassenen met een ernstig verstandelijke handicap en bijkomende problematiek (in eerste instantie autisme) ernstig probleemgedrag te vertonen, is het belangrijk om deze persoon en zijn omgeving te kunnen beveiligen. In functie daarvan heeft de voorziening Zevenbergen te Ranst een methode uitgewerkt die gericht is op zelfcontrole.

Zeker in functie van een leefgroep als de Kubus is zulke methode waardevol. De richtlijnen in deze paragraaf zijn dan ook enkel in deze leefgroep van toepassing.

Het is niet de bedoeling de jongere pijn te doen, kost wat kost met fysieke overmacht naar een time-out ruimte te brengen.

Het is wel de bedoeling een aantal technieken te kennen om op een beheerste, respectvolle manier die de communicatie met de persoon openhoudt, een situatie te controleren en te beveiligen. De methode werkt met technieken die verantwoord zijn voor het lichaam en vraagt dat mensen deze niet alleen gaan toepassen, maar met 2 of 3 personen. Wanneer er systematisch ernstige agressie optreedt, is het zinvol na te gaan hoe zulke methodes toe te passen zijn binnen de bestaande organisatie.

Een fysieke interventie naar een bewoner mag, kan en is soms wenselijk, zowel vanuit de belangen van de bewoner, de begeleider als de organisatie op voorwaarde dat dit op een deskundige manier gebeurt.

Deskundig afhandelen van een gewelddadig conflict betekent dat het rustig, doelgericht efficiënt en gecoördineerd verloopt. Daarbinnen wordt het kind/de jongere zoveel als mogelijk gerespecteerd in zijn eigenwaarde, wordt de communicatie bewaard en wordt zo vlug mogelijk een veilige situatie gecreëerd.

3. Preventie

Wat is het doel van preventief werken?

Het moet duidelijk zijn wat we willen bereiken met bezig te zijn rond preventie. Werken naar 'geen agressie in onze leefgroep of in de instelling' is niet haalbaar of niet realistisch.

Centrale vragen kunnen zijn :

Hoe een agressie - arm klimaat creëren? (suggesties : zie onder 5. Nazorg en rechten van de jongere)

Hoe positief begeleiden in geval van agressie? Hoe zinvol en constructief omgaan met de agressie die zich voordoet ?

Hoe escalaties vermijden ?

Preventie zit dan verweven in het gewone leefgroepklimaat, het gewone leefgroepsgebeuren, de teamwerking, de individuele handelingsplanning en in het systematisch bevragen daarvan :

* Wat kan de oorzaak en de betekenis zijn van agressie meer algemeen en hoe zit dat in de voorgeschiedenis en op dit moment bij deze jongere ? Kan er preventief iets gebeuren rond het school -aspect, het gezinsaspect, het medische, een specifieke aanpak die (niet) werkt ? Kunnen wij mogelijke risico's, kansen, uitlokkende factoren op voorhand proberen te detecteren en hoe kunnen we erop inspelen ?

* Is onze leefgroepstructuur agressie-uitlokkend of agressie - verminderend ?

* Zijn er wegen mogelijk om gericht of gestuurd agressie boven te laten komen ? Zijn er kansen tot ontlasting?

* Als er een moeilijk gesprek gepland is, kan er eventueel al ondersteuning voorzien worden indien verwacht wordt dat de jongere hierop volgend in crisis zou kunnen gaan.

* Wanneer er zich een vorm van agressie heeft voorgedaan, nemen wij dan voldoende de tijd om het verloop van het escalatieproces rustig terug te overlopen, en eruit te leren, enerzijds naar persoonlijke stijl, anderzijds naar geïndividualiseerde aanpak : wat heeft wanneer naar deze jongere meer effect ?

* Kan er in teamverband gesproken worden over agressie, angst, grenzen,... ?

Of deze vragen en hun consequenties bespreekbaar zijn is mede afhankelijk van voorwaarden op het niveau van de organisatie :

- heeft men zekerheid over ondersteuning van de organisatie ?

- krijgt men vorming om de eigen kennis, vaardigheden en attitudes i.v.m. het omgaan met agressie bij te sturen?

Tot slot kan preventie zich ook situeren op het vlak van crisisopvang.

Het kan zinvol zijn een jongere tijdig en tijdelijk in een andere leefgroep te laten functioneren. De bespreking hiervan moet op de respectievelijke uitgebreide teams gebeuren met een terugkoppeling naar het opnameteam. De verantwoordelijke voor de organisatie is de O.G.

4. Interventie en samenwerking

4.1. Vrijheidsbeperkende maatregelen:

Straf, time-out, Tava en beperking van de bewegingsvrijheid .

Vaak wordt in één adem straf, Tava, time-out... door mekaar gebruikt , bijna als synoniemen. Nochtans hebben deze ieder op zich een specifieke inhoud. Het is belangrijk een duidelijk onderscheid te maken tussen deze vrijheidsbeperkende maatregelen.

Openheid rond dit thema is heel belangrijk en ligt niet meteen voor de hand. Zo stond te lezen in een artikel van Vibeg (1998/3). Aan de hand van een enquête werden voorzieningen bevraagd rond het gebruik van vrijheidsbeperkende maatregelen. Maatregelen die het vaakst spontaan werden vermeld waren de prikkelarme ruimte of isoleerkamer, fixatiekleding en materiaal en de beperking van de bewegingsvrijheid tot de eigen kamer .

MAAK HET ONDERSCHIED : Straf is iets anders dan time-out of Tava toepassen !

Straf is een opvoedkundige maatregel na een grensoverschrijding. Het is zo oud als het opvoeden zelf. Ja, zelfs eerder dan de boekjes van dokter Spock wist men dat opvoeden ook het kunnen straffen inhoudt. De tijdsgeest geeft eigen accenten rond het straffen. De laatste tijd wordt meer en meer de nadruk gelegd op een consequent hanteren van grenzen en normen.

We staan een opvoedingsmodel voor waarin ook het straffen een plaats heeft. Het straffen helpt mee om sociaal en maatschappelijke regels te leren. Het is een essentiële ontwikkelingsthema dat reeds zeer vroeg in de ontwikkeling start (vanaf 7 maand). Vanzelfsprekend hebben verschillende leeftijdsfasen andere vormen van straf. Voor pubers is bijvoorbeeld het boek van Adriaenssens (1Adri in de bib. van Terbank) hier rond verhelderend.

Vormen van straffen zijn : het geven van een opmerking, het negeren van gedrag, het even apart zetten in de kamer, de hoek of op een stoel, het afnemen van een beloning, het effectief geven van een straf .

Straffen in eender welke vorm van fysiek geweld kan niet.

Het is belangrijk als opvoeder een voorbeeldfunctie te hebben en agressief straffen of controleverlies te vermijden. Bij het apart zetten gaat de deur in principe niet op slot, tenzij anders wordt afgesproken op de teamvergadering.

Het preventief vermijden van grensoverschrijdend gedrag door beperking van de bewegingsvrijheid.

Er zijn een aantal situaties waarbij vooraf is afgesproken op de teamvergadering dat deuren worden gesloten of de

bewegingsvrijheid wordt beperkt. De reden kan zijn risico's op sexueel grensoverschrijdend gedrag, onveiligheid van het kind of de jongere, de nood aan controle omdat de jongere zelf een aantal grenzen (nog) niet kan hanteren. Het is belangrijk de ouders te betrekken in dergelijke beslissing.

Voorbeelden zijn : de deur vast 's nachts, deuren dicht van de leefgroep, afspreken welke de ruimtes zijn (bijv. buiten) waarbinnen een kind of jongere vrij kan bewegen. Het verbod bijvoorbeeld om (tijdelijk) alleen buitenshuis te gaan .

Tava is een heel specifieke vorm van het aanleren van regels aan kinderen en jongeren die systematisch regels overtreden. Oorspronkelijk werd deze methode uitgewerkt voor kinderen en jongeren met ADHD. Tava is de afkorting van Totale Afzondering Van Aanmoediging. In het boekje van T. Compennolle (een kopie is te verkrijgen) wordt de methode uitgebreid en duidelijk omschreven. Het gaat erom systematisch op één bepaald gedrag van het kind op eenzelfde manier te reageren door het kind of de jongere een vooraf afgesproken tijd apart te zetten in een plaats waar het geen reactie kan krijgen. Vaak is deze ruimte een prikkelarme ruimte isoleerruimte. Het toepassen van deze methode is niet echt eenvoudig en vraagt een vooraf afgesproken methodiek.

Time-out heeft als bedoeling veiligheid te garanderen voor het kind of de jongere of anderen in situaties van volledig controle-verlies. Wanneer geen enkel alternatief zoals even buiten afkoelen, tot rust laten komen in de kamer of een ruimte in de living ... haalbaar is, kan worden overgegaan tot het plaatsen van het kind of de jongere in de isoleerruimte. J. Heijkoop vergelijkt het met time-out in de basketbal. Het is de trainer die de speler even uit het spel haalt omdat het spel niet meer draait en om te maken dat hij daarna weer verder kan. In het geval van de leefgroep is het als een kind zo uit de bol gaat dat je om zijn en anderen veiligheid te garanderen het lichamenlijk in bedwang houdt en naar een isoleerruimte brengt. De bedoeling is niet een straf te zijn maar wel een beschermende maatregel waarbij moet worden gepoogd contact met het kind te houden, voor hem of haar te zorgen om nadien de draad terug op te pakken. Contact houden en toezicht is noodzakelijk.

Gebruik van time-out wordt steeds zorgvuldig gepland en afgesproken in het team, gebeurt binnen de richtlijnen en wordt geregistreerd, op de teamvergadering besproken, aan de kinderpsychiater voorgelegd en aan de ouders meegedeeld. Voor concrete handelingsrichtlijnen rond het gebruik van Tava en Time-out verwijzen we verder naar de bijlage 9.3 bij deze visietekst.

Elk van de bovenstaande vormen van beperking van de bewegingsvrijheid als maatregel kan slechts gehanteerd worden na overleg en verslaggeving in het team en dienen in het handelingsplan opgenomen te worden.

4.2. Vastgelopen : de methode Jacques Heijkoop

Jacques Heykoop werkte een zeer bruikbare methode uit voor personen met een verstandelijke handicap en ernstige gedragsproblemen. Zelf spreekt hij eigenlijk niet van ernstige gedragsproblemen, autisme, borderline-problematiek... maar gebruikt hij de term 'vastgelopen'. Daarmee duidt hij aan dat het probleem niet in de persoon zit, maar in het feit dat de moeilijkheden van die aard zijn dat niet alleen de betrokken persoon maar ook de mensen in zijn omgeving er in verzeild zijn geraakt. Een opvoedingssituatie loopt vast als er geen sprake meer is van een dynamische wisselwerking tussen opvoeder of begeleider en kind/jongere/volwassene. De benadering richt zich op het stimuleren van de persoonlijke invloed van zowel de persoon met een verstandelijke handicap als van het sociale systeem waarin hij leeft, school loopt, zich ontspant,....

Voor een verdere beschrijving van de concrete methodiek verwijzen we naar Bijlage 9.5. bij deze visietekst.

4.3. Hoe concreet optreden bij lichamenlijk geweld in de leefgroep?

Om dit te beschrijven werden reeds vroeger in Terbank de nodige werkinstructies uitgeschreven die trachten het verloop van de verschillende te volgen stappen weer te geven. Het uitvoeren ervan is echter niet steeds zo eenvoudig als het lijkt en hangt samen met de doelgroep.

Deze teksten trachten ten eerste het handelen te beschrijven wanneer een jongere in de groep in crisis is.

Ten tweede wordt aangegeven hoe er in zo'n situaties assistentie kan opgeroepen worden via de semafoondienst.

Verder wordt ook de samenwerking met de nooddiensten en met de kinderpsychiatrische diensten beschreven;

Tot slot geven deze werkinstructies een aantal richtlijnen rond crisisopvang vanuit MPC Terbank zelf.

In principe kan crisisopvang binnen MPC Terbank georganiseerd worden. Daarbij gebeurt de opvang dan in een andere leefgroep. Hieraan zijn echter een aantal voorwaarden verbonden :

- het team dat opvangt moet over de nodige draagkracht beschikken om deze taak op dat moment op te nemen : een beslissing van het uitgebreid team met de O.G. als eindverantwoordelijke.
- De jongere moet min of meer passen in de doelgroep van de leefgroep die de opvang verzorgt.
- De groep moet de jongere een aan de situatie aangepaste vorm van aanpak kunnen bieden : er moet afgewogen worden

welke positie de jongere in deze groep verwerft. Ook in deze groep moet de jongere de boodschap krijgen dat het gestelde gedrag niet getolereerd wordt.

Voor de concrete tekst verwijzen we naar het Kwaliteitshandboek/Bijlagen/Werkinstructies/Algemene Werking/Crisisinterventie en .../semafoondienst: 5.2.2.6. en 5.2.2.4.

5. Nazorg en vorming voor het personeel

In geval van een agressie-incident is het zeer belangrijk dat vanuit de ruimere organisatie aan de betrokken opvoeder(s) of eender welke andere functie de nodige ondersteuning wordt geboden.

Waar verder 'opvoeder' in de beschrijving vermeld staat kan dat als identiek gezien worden voor alle andere functies. Een duidelijk verschilpunt is wel dat van de logistieke functies geen vorm van interventie verwacht wordt. Zij kunnen de plaats van het incident verlaten, zich naar het centrale gebouw van het MPC begeven en zich tot hun leidinggevende, een opvoeder-groepschef of een lid van het Directieteam wenden.

5.1. 'Eerste Hulp' : de semafoon.

- * Eerste hulp kan in aanvang door de fysieke aanwezigheid bij een oproep hierrond. Indien dit 's avonds of in het weekend gebeurt, kan dit worden opgenomen door de semafoonhouder van dienst.
- * Het is een belangrijke opdracht voor de semafoonhouder goed in te schatten wanneer men dient op te komen. Bij agressie gebeurt dit best altijd, ook al geeft de opvoeder aan dat het niet nodig is. Vaak wordt hierbij niet echt verwoord wat noodzakelijk is.
- * Zeker wanneer de politie verwittigd is, moet men naar de groep gaan, o.a. alleen al om de groep op te vangen terwijl de contacten met de politiediensten door de betrokken opvoeder kunnen gebeuren.
- * Het is belangrijk concrete adviezen, tips,.. aan te reiken waar men (even) mee verder kan, eventueel tot men aanwezig is.
- * De semafoonhouder en in opvolging de leidinggevende dienst steeds zorgvuldig af te wegen of de betrokkene nog in staat is om zijn dienst verder op te nemen en dient overeenkomstig de nodige maatregelen voor vervanging te voorzien.
- * Het is belangrijk dat de semafoonhouder zelf het initiatief neemt na een interventie om met de betrokkene te evalueren of de geboden hulp inderdaad de meest wenselijke was. Evaluatie van de interventie kan via het uitgebreid team gebeuren.
- * Uit de situatie vloeit vaak spontaan voort dat vooral bij de concrete gebeurtenissen, het verhaal van de jongere en de verder te ondernemen stappen wordt stilgestaan. Op het moment zelf reeds en in de eerste uren en dagen is het belangrijk ook bij de beleving van de opvoeder stil te staan en voldoende kansen te bieden tot verhaal, en recuperatie of vervanging (cf. supra).

5.2. Verdere opvang : intern of extern : (na)zorg na een agressie-incident

- ° De verantwoordelijke voor de procedure van nazorg is de algemeen directeur.
- ° De verantwoordelijkheid voor de nazorg in een concrete situatie ligt bij de leidinggevende.
- ° De betrokken persoon moet verdere individuele ondersteuning krijgen via gesprekken met een vertrouwenspersoon binnen Terbank die men zelf kan kiezen (bijvoorbeeld O.G., O.P.,...). Dit moet zeer snel kunnen opgenomen worden.
- ° Eventueel kan er ondersteuning geboden worden via een extern persoon (facultatieve stap) :
 - iemand die met deze materie vertrouwd is (bijvoorbeeld het ISW-Instituut voor stress op het werk, gespecialiseerd in ondersteuning bij traumaverwerking).

- de arbeidsgeneesheer : die geeft de mogelijkheid om de eigen werksituatie te bespreken.

- ° Het is ook zeer belangrijk dat het voorval besproken wordt in het uitgebreid team. Het voordeel daarvan is dat alle betrokkenen de situatie goed kunnen inschatten. Binnen een team moet het mogelijk zijn om enerzijds de nodige emotionele ondersteuning te krijgen en anderzijds de situatie samen te analyseren en eventuele handelingsalternatieven te bespreken. Dit laatste element kan pas in een latere fase gebeuren.

Qua vorming is het belangrijk dat de personeelsleden die rechtstreeks betrokken zijn op de jongeren een goed zicht krijgen op uitingvormen en oorzaken van agressie, op hun eigen ervaringen met agressie en op hun voorkeursstrategie voor het omgaan met (eigen) grenzen en met agressie.

Ook het leren kennen en controleren van de eigen gevoelens (vooral ook angst, irritatie en herstel) is een belangrijk punt. Ook kennis over de verwerking van een agressie-incident is belangrijk, zeker ook voor de semafoondragers en de leidinggevendenden. Men moet het belang van 'zelfzorg' inzien, wetende dat dit gesteund wordt door de hele organisatie en met een betrokkenheid op de verschillende niveau' s.

Er wordt als principe gehanteerd dat het aanleren van zelfverdedigingstechnieken (met uitzondering van één omschreven deelgroep (m.n. Kubus) van de totale doelgroep) niet zinvol is, omdat een goede implementatie in de voorziening vereist dat deze technieken zeer regelmatig ingeoeft en herhaald moeten worden om deze vaardigheden tot een zinvol en veilig instrument in de begeleiding te maken.

5.4.1.5 Agressie Deel II

6. Nazorg en rechten van de jongere

6.1. Inleiding ;

Elke voorziening is verplicht de bepalingen van het internationaal verdrag van de rechten van het kind integraal op te nemen in zijn werking en uit te voeren. De kinderrechten gelden namelijk met de kracht van een wet. De rechten van het kind zijn er voor alle kinderen zonder onderscheid, ongeacht hun problematiek. Het formuleren van een bijzondere hulpvraag onttrekt een persoon niet zijn fundamentele rechten.

Een volledig overzicht van de rechten van het kind vind je in bijlage 9.6.

6.2. Algemene punten of voorwaarden voor het goed hanteren van vrijheidsbeperkende maatregelen :

Concreet toepasbaar in functie van deze tekst is artikel 19 van bovengenoemd verdrag van belang : het recht op bescherming tegen alle vormen van mishandeling en verwaarlozing.

Het kind of de jongere moet beschermd worden tegen elke vorm van lichamelijke of psychische geweldpleging, verwaarlozing of nalatige behandeling. Lichamelijk geweld wordt ontoelaatbaar geacht.

Zoals reeds eerder in deze tekst beschreven raakt hier het recht van de minderjarige aan het recht van de hulpverlener. Als een kind of jongere geweld pleegt ten aanzien van de opvoeder, dan is het de volle professionele verantwoordelijkheid van de opvoeder zicht hiertegenover te verdedigen, mogelijks door hierbij zelf kortstondig gebruik te maken van een fysiek middel. Onder verdediging dient men dan wel te verstaan 'elke daad die de betrokkenen in staat moet stellen zichzelf of anderen te beschermen tegen een daadwerkelijke aanval van agressie'. Elke daad van de opvoeder die verder gaat dan dit moet beschouwd worden als een onterechte uiting van agressie tegenover het kind. De zogenaamde 'pedagogische tik' of elke andere vorm van fysiek tussenkomen buiten de context van passieve verdediging of bescherming van zichzelf en/of de andere jongeren is dan ook expliciet verboden.

In het kader van een crisissituatie waarbij er een conflict tussen opvoeder en kind of jongere is ontstaan, is het belangrijk dat de opvoeder zich gesteund kan voelen door het uitgebreid team en de directie. Anderzijds is het ook essentieel dat het kind/de jongere wordt opgevangen en zijn mening en gevoelens kan uiten rond het conflict. Als dit aspect moeilijk kan opgenomen worden door de opvoeder, of één van de andere opvoeders, is het de taak van de begeleidende orthopedagoog om hierover te waken.

Uit gesprekken met jongeren over hun ervaringen binnen instellingen en leefgroepen komt belangrijke informatie naar voor, die ons kan leren hoe we met de jongeren kunnen werken zonder te vlug agressie bij hen op te wekken. Communicatie is heel belangrijk bij conflictsituaties en ruimer bij het doorvoeren van vrijheidsbeperkende maatregelen, om de situatie veilig te houden voor de jongere en om te voorkomen dat er schade wordt aangericht aan de relatie tussen de jongere en de hulpverlener of aan het welzijn van de jongere. Communicatie met de jongere over het handelingsplan is essentieel, zodat de jongere inzicht krijgt in de doelstellingen van de getroffen maatregelen en het niet ziet als een arbitraire straf. Wanneer de jongere de indruk heeft dat zijn vrijheid op een onrechtvaardige manier wordt ingeperkt, geeft dat aanleiding tot emoties zoals woede, frustratie en verzet en kan dit aanleiding zijn voor agressie.

Hulpverleners bij wie de jongeren zich veilig voelen, worden beschreven aan de hand van de kenmerken empathie of inlevingsvermogen, persoonlijke betrokkenheid, aanvaarding en vertrouwen.

De jongeren zelf aan het woord :

Empathie :

"De ervaring dat iemand zich kan inbeelden wat die vrijheidsbeperkende maatregelen voor mij betekenen, neemt al een heel stuk van de angst en de frustratie weg."

Persoonlijke betrokkenheid :

"Het is voor mij belangrijk dat ik voel dat de opvoeder ook als persoon echt met me begaan is."

Aanvaarding en vertrouwen :

Dit betekent dat de hulpverlener achter de jongere blijft staan, ook wanneer hij of zij het gedrag van de jongere afkeurt. De jongeren vragen respect en een anker van hoop.

Naast communicatie met de jongere over het handelingsplan is voorspelbaarheid van de vrijheidsbeperkende maatregelen (bv. hoe lang ze in de instelling moeten blijven, aan welke regels ze zich moeten houden,...) een belangrijk punt. Onduidelijkheid op dit vlak brengt verzet of onverschilligheid met zich mee.

Het oordeel of de ernst van de maatregel in verhouding staat tot de ernst van het gesanctioneerde gedrag maakt voor de jongere het verschil uit van aanvaarding of verzet.

Volgende maatregelen overschrijden voor de jongere hoe dan ook de grens van het acceptabele, ongeacht de omstandigheden waarin zij worden toegepast en ongeacht de ernst van de overtreding van de jongere :

- Uiten van fysieke bedreigingen naar de jongere,
- Gebruik van eender welke vorm van fysiek geweld en
- bedreiging in verband met het contact met thuis.

Tot slot spelen uiteraard ook individuele kenmerken en gevoeligheden van de jongere een rol bij de wijze waarop de vrijheidsbeperkende maatregelen geduid en beleefd worden.

7. De positie van de ouders - agressie en partnerschap;

Het is wenselijk dat in geval van een potentiële agressieproblematiek en daarbij horende escalaties snel de eerste signalen of verwachtingen hiervan in communicatie gebracht worden met ouders en dat er niet gewacht wordt tot er zich (té) ernstige feiten hebben voorgedaan. Zoveel mogelijk anticiperen is de boodschap.

Afspraken rond straffen en vrijheidsbeperkende maatregelen, zoals bijvoorbeeld het hanteren van time-out moeten met de ouders besproken worden.

Ook dient aan ouders gemeld hoe daar in Terbank algemeen en in de leefgroep in het bijzonder wordt mee omgegaan. De manier van werken rond aanpak van agressie moet zo doorzichtig mogelijk zijn naar ouders . Bij de intake zou er hierover al informatie moeten kunnen gegeven worden . Bij de kennismaking met de leefgroep moeten de TAVA- en/of isoleerruimte aan ouders getoond worden, met de nodige uitleg erbij.

Dit alles moet kunnen gebeuren en een onderdeel vormen van de begeleiding, vooraleer er sprake kan zijn van ouders voor het feit te stellen van bijvoorbeeld een verwijdering uit de leefgroep.

Het is wenselijk dat er hier rond de nodige begeleiding kan opgezet worden naar de ouders toe.

Vanuit ervaring blijkt dat ingeval van een ernstig incident met of zonder verwijdering uit de leefgroep, ook andere ouders dan die van het betrokken kind nood aan informatie kunnen hebben rond hetgeen gebeurd is. Dit dient steeds overwogen te worden.

8. Agressie en medicatie

Medicatie kan een hulpmiddel zijn in de behandeling van agressief gedrag. Het is echter belangrijk eerst te proberen achterhalen wat de oorzaak van dit gedrag is om over de wenselijkheid hiervan te kunnen oordelen. Medicatietoediening moet ingebed zijn in het totale handelingsplan.

Zoals bij andere interventies is het zeker ook bij medicatie toediening noodzakelijk de rechten van de betrokken minderjarige op goede informatie te respecteren en de toestemming van ouders te vragen.

Er moet onderscheid gemaakt worden tussen een crisissituatie met agressie en agressie in het kader van een gedragsstoornis.

In een acute situatie met een agressieve uitbarsting is het zelden mogelijk medicatie te laten in nemen en zeker om een spuit te geven. Dit laatste wordt vaak als tegenagressie aangevoeld en veroorzaakt eerder een opflakking van de reeds aanwezige agressie bij jongeren. In onze setting is een medische ingreep in dergelijke situatie zelden wenselijk noch mogelijk.. Of de komst van de kinderpsychiater de jongere kan tot rust brengen en hem er eventueel kan toe brengen medicatie als hulpmiddel te aanvaarden, moet individueel ingeschat worden.

In geval van chronische agressie in het kader van een gedragsstoornis kan medicatie een hulpmiddel zijn om pedagogische beïnvloeding beter mogelijk te maken.

9. Bijlagen

De volgende documenten al dan niet vanuit het kwaliteitshandboek hebben rechtstreeks met deze problematiek te maken :

* Werkinstructies binnen het kwaliteitshandboek :

- de semafoon-permanentie (dit is ruimer dan het thema agressie) met Evaluatie van de semafoon d.d. 02.01

Zie KHB : werkinstructies : semafoon : 5.2.2.4.

- crisisinterventie en crisisopvang (dit is ruimer dan het thema agressie en kan aangevuld worden met een leidraad van handelen : wie verwittigen,...)

Zie KHB : werkinstructies : crisisinterventie : 5.2.2.6.

* Voorschriften gebruik isoleerruimte en Registratieformulier : gebruik van isoleerruimte

Zie KHB : werkinstructies : crisisinterventie : 5.2.2.6.

* Uittreksel uit het reglement van orde (Bijlage 9.1.)

* Vastgelopen : de methode Jacques Heijkoop (Bijlage 9.2.)

* Rechten van het kind :

Zie KHB : Referentiekaders : Kinderrechten : 5.4.3.2.

Bijlage 9.1.

Uittreksel uit Reglement van Orde :
4.4.

...

In geval van agressie omwille van een ernstige psychische problematiek, waarbij het kind/de jongere een gevaar vormt voor zichzelf of de anderen en een (tijdelijke) verwijdering uit de leefgroep noodzakelijk wordt gevonden, worden andere opvangmogelijkheden gezocht, zoals bv. een opname in een kinderpsychiatrisch ziekenhuis.

In geval de gebruiker niet akkoord gaat met het betreffende opvangaanbod, of er wordt geen andere opvangmogelijkheid gevonden, wordt het verblijf stopgezet zonder opzegtermijn.

...

Bijlage 9.2.

Vastgelopen : de methode Jacques Heijkoop

Jacques Heykoop werkte een zeer bruikbare methode uit voor personen met een verstandelijke handicap en ernstige gedragsproblemen. Zelf spreekt hij eigenlijk niet van ernstige gedragsproblemen, autisme, borderline-problematiek... maar gebruikt hij de term 'vastgelopen'. Daarmee duidt hij aan dat het probleem niet in de persoon zit, maar in het feit dat de moeilijkheden van die aard zijn dat niet alleen de betrokken persoon maar ook de mensen in zijn omgeving er in verzeild zijn geraakt. Een opvoedingssituatie loopt vast als er geen sprake meer is van een dynamische wisselwerking tussen opvoeder of begeleider en kind/jongere/volwassene. De benadering richt zich op het stimuleren van de persoonlijke invloed van zowel de persoon met een verstandelijke handicap als van het sociale systeem waarin hij leeft, school loopt, zich ontspant,....

Doorheen een jarenlange ervaring als zelfstandig consulent heeft hij bemerkt dat de soms complexe problemen niet wezenlijk verschillend zijn van onze problemen. De sporen en de ingangen die hij gebruikt liggen in het verlengde van de gewone opvoedingsprocessen en de algemeen menselijke processen. We hebben te maken met kwetsbare mensen, die zich onzeker en onveilig voelen, die worden heen en weer geslingerd tussen willen en niet willen, kunnen en niet kunnen. In een reeks casussen die in de loop der jaren verschenen in het tijdschrift Klik wordt de menselijke herkenbaarheid telkens

weer concreet geïllustreerd : 'kunnen volgen wat er gebeurt', 'nood aan zekerheid', 'onderscheid tussen wat iemand kan en aankan op een bepaald moment', 'zichzelf in de hand willen houden', 'zich verbonden willen weten', 'iets hebben om naar uit te kijken', 'willen weten wat we aan mekaar hebben', 'iemand helpen zodat het goed gaat', 'laten voelen dat iets lukt'....

De kern van de methode bestaat erin opnieuw aansluiting te vinden bij deze kwetsbare persoon en omgekeerd. Het komt er dan op aan opnieuw bij deze stil te staan maar op een grondige wijze. Stemmen we ons wel af op iemand zijn sociaal-emotioneel niveau ? Zijn de motieven die wij aanhalen wel de motieven die het belangrijkst zijn voor deze persoon of zijn het eerder vooroordelen of onze motieven ? Moeten we niet op zoek gaan naar andere interpretaties ? Zien we zijn interesses nog wel ? Krijgt hij of zij nog het gevoel van persoonlijke invloed ? Zien we zijn eigenheid nog wel ? Hebben we oog voor dingen die hij of zij belangrijk vindt in zijn levensgeschiedenis ? Vermits we met een persoon vastlopen, is het niet zo eenvoudig om actief naar onze oordelen, betekenissen, verwachtingen en standpunten te bekijken. We raken er zelf in vast en kunnen geen afstand meer nemen van onze eigen motieven. Het lijkt dan over waarheden te gaan in plaats van

over mogelijke interpretaties. J. Heijkoop stelt daarom een methode voor om in deze geladen situatie anders te gaan kijken aan de hand van video-analyse en een open gesprek met verschillende betrokkenen. Het is dan opvallend hoe je ontdekt hoe beperkt je eigen kijk soms is en hoe sterk je vooroordelen zijn : 'ja, maar dat is nu net typisch voor autisme' of 'dat is telkens weer aandacht vragen en dan nog op de verkeerde manier' of 'bij mij moet hij dat niet proberen, hij moet weten waar de grens ligt'... . Nochtans is het essentieel om afstand te nemen van deze op zich allemaal waardevolle interpretaties omdat ze vanuit het probleemgedrag blijken onvoldoende te zijn om uit de vastgelopen situatie te raken. Door gedetailleerd te kijken naar videobeelden waarin je in verschillende situaties ziet hoe een persoon omgaat met de situatie, met zichzelf en andere mensen en dit in gesprek te brengen, lukt het vaak om 'anders te gaan kijken'. Opvallend daarbij is dat de videobeelden waar je het meest uit kan leren niet deze zijn waarin probleemgedrag voorkomt, maar wel deze waarin schijnbaar niets gebeurt. Nochtans is daarin vaak een sleutel te vinden in het kijken naar hoe iemand erin slaagt geen probleemgedrag te stellen. J. Heijkoop legt daarbij de nadruk op zelfbeschermend en zelfverdedigend gedrag dat mensen stellen. Mensen willen zich beschermen tegen het probleemgedrag, tegen de ellende die ze zichzelf en anderen aandoen, tegen de lichamelijke en emotionele pijn die het gevolg is van het probleemgedrag. Alle mensen proberen ook om dingen niet te doen en lukken erin zichzelf soms in de hand te houden. Als je deze vormen van zelfbescherming die een persoon bewust of onbewust gebruikt en waarvan deze merkt dat ze voor hem of haar werken, kan ontdekken, kan je hem of haar daarin gaan waarderen en ondersteunen. Naast het probleemgedrag dat je zeker ziet, is het even belangrijk om de inzet en de persoonlijke invloed van de persoon te zien en te erkennen. Op probleemgedrag zet je immers vaak een stop. Met zelfbeschermend gedrag kan je verder. In het verlengde hiervan ligt de kern van de methode met name : het ervaren van persoonlijke invloed en is het de bedoeling onder andere door videoanalyse en transactionele analyses na te gaan in hoeverre een persoon mee wordt betrokken in wat er gebeurt. Het probleemgedrag bijvoorbeeld hoeft zo niet te leiden tot een ineensstorten van de wereld maar als een leerproces waarbij het aandeel van kind of jongere ook kan worden gezien en niet alleen maar ondergaat. Het opstellen van een functioneringsprofiel is een derde werkvorm in de methode om opnieuw aansluiting te zoeken bij het sociaal-emotioneel niveau waarop iemand zich situeert. De bedoeling is ook hier weer interpretaties naast mekaar te kunnen zetten en uit concreet gedrag 'aan wat kan je dat zien' zicht te krijgen op iemand zijn ik-ontwikkeling.

Door het minutieus kijken naar beelden en deze met mekaar te bespreken, het samen opstellen van een functioneringsprofiel en te kijken hoe we de transacties naar een persoon invullen, is het de bedoeling om nieuwe interpretaties te ontdekken en te komen tot een idee waarin het laten ervaren van persoonlijke invloed centraal moet staan : stel je voor dat het zou lukken als ik probeer . Bijvoorbeeld : 'samen lukt het ons altijd' kan je als thema kiezen en vandaar uit concreet gaan invullen hoe je dat zou realiseren bij een tafelsituatie.

Werken met deze methode is een langdurig proces van het zoeken naar afstemming. Vastlopen doe je immers niet zomaar plots, eruit raken ook niet. Geregeld nagaan of je nog op een goede weg zit , of het wel lukt, of je niet opnieuw vast komt te zitten in een aantal vooroordelen is essentieel. Voor mij als orthopedagoog betekent deze methode in elk geval een enorme verrijking.

5.4.1.6 Non-discriminatie

Omgaan met '(non-)discriminatie' in Ter Bank

De bewoners, het personeel, de directie en de bestuursleden zijn principieel gekant tegen elke vorm van discriminatie op basis van de biologische of culturele eigenheid van een persoon.

Dit standpunt wordt uitdrukkelijk ingenomen :

- omdat alle mensen gelijk zijn en gelijke kansen tot ontplooiing moeten krijgen;
- omdat discriminatie omwille van huidskleur, taal, godsdienst of nationaliteit onaanvaardbaar is;
- omdat racisme even onaanvaardbaar is als discriminatie omwille van handicap, sociale achtergrond,...
- omdat racisme mensen tegen elkaar opzet, verdeeldheid zaait en haat doet ontstaan;
- omdat migrantenjongeren dagelijks, ook in een Medisch Pedagogisch Centrum zoals het onze , blootstaan aan vernederende opmerkingen, pesterijen en ongelijke kansen;
- omdat het samenleven van verschillende culturen ons leert de waarden en beperktheden van elke cultuur, ook de onze, in te zien

Het ligt dan ook in de opdracht van elk personeels- en bestuurslid van Ter Bank om alle vormen of uitingen van non-discriminatie te weren.

Dit betekent dat:

- zij allen, trouw aan hun pedagogische opdracht, actief alle racistische opmerkingen, 'argumenten', vooroordelen en de theorieën die daaraan ten grondslag liggen, steeds tracht te weerleggen;
- en dit omdat racisme een leugen is en geen wetenschappelijke grond heeft;
- omdat discriminatie of verdraagzaamheid het resultaat zijn van een opvoedingsproces, waarbij waarden, normen en gedrag vanuit de omgeving worden overgenomen;
- en omdat vooroordelen voor waarheid doorgaan omdat ze zo dikwijls herhaald worden

Ter Bank weert als organisatie racistische organisaties en racistische propaganda.

De wet op het racisme (30 juli 1981) straft 'eenieder die deel uitmaakt van een groepering of vereniging, die duidelijk en op herhaalde wijze rassendiscriminatie of rassenscheiding toepast of voorstaat'.

Ter Bank verbiedt uitdrukkelijk alle uiterlijke tekenen van discriminatie (bijvoorbeeld : gebaren, symbolen op kledij of materiaal, slogans op T-shirts,...).

Als signaal naar de maatschappij en met als doel onze visie uit te dragen, verwijzen we in het 'Protocol van verblijf, opvang, behandeling of begeleiding' en in de arbeidscontracten voor de personeelsleden naar deze visietekst en bezorgen deze ook aan de ouders.

Ter Bank als geheel en de verschillende leefgroepen nemen, trouw aan hun pedagogische opdracht, initiatieven tegen discriminatie.

Met als doel :

- het vergroten van onze kennis van andere volkeren en culturen;
- en het ontwikkelen van sociale vaardigheden om op een positieve manier te leren leven in onze multi-etnische samenleving.

Omgaan met discriminatie betekent ook voorleven van waarden en normen in de opvoeding door de vaste vooroordelen of clichés over andere rassen of culturen niet te gebruiken, door respect te tonen voor ieders waarde en waardigheid, door open over discriminatie en gevoelens te praten, door persoonlijke contacten, door andere culturen te leren kennen via hun muziek, sport of gastronomie,...

Discriminatie beweegt zich in een gevoelsgeladen sfeer, waar argumenten om het te weerleggen dikwijls niet volstaan. De reële, virtuele of literaire ontmoeting met jongeren uit de diverse etnische groepen is een noodzakelijk onderdeel van de taak van een leefgroep; Voor een leefgroep met migrantenjongeren betekent dit : hen het woord geven over hun leefwereld en situatie. Voor een 'witte' leefgroep betekent dit ontmoetingen en uitwisselingen organiseren met wel kansen tot ontmoetingen met migranten.

Dit kan bijvoorbeeld naar aanleiding van de Internationale Dag tegen het Racisme, van de Dag voor Mundiale Vorming, of andere plaatselijke of nationale aangrijpingspunten.

Suggesties voor informatiebronnen :

Boeken of brochures :

- 'Papa wat is een vreemdeling ?', Tahor Ben Jelloun.
- 'Evenwaardig Multicultureel Samenleven in Vlaanderen', Hand in Hand vzw, 1997.
- 'Informatiepakket Racisme', Documentatiedienst Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, 1996.

Tijdschriften :

- SamSam : Jeugdmagazine van De Wereld Morgen (cf. ook Website);
- Wereldwijd

Websites :

- website users.glo.be/szr-esr : School Zonder Racisme
- www.jeugdenvrede.be : Jeugd en Vrede
- website users.pandora.be/kinderwereld-atelier : Kinderwereldatelier/Educatief Centrum

5.4.2 Privacy

MPC TERBANK
Tervuurse Steenweg 295
3001 HEVERLEE
016/290240

Naam :

Verklaring i.v.m. toepassing van de privacy-wetgeving

Ik ondergetekende, gebruiker / wettelijk vertegenwoordiger
Naam :

Adres :

verklaar kennis genomen te hebben van de onderstaande tekst betreffende bewoners en bescherming van de privacy.

Om te voldoen aan de voorwaarden tot erkenning door het Vlaams Fonds bepaald in de bijlage van het KB 23.12.70, wordt aan de voorziening de verplichting opgelegd om van iedere bewoner een dossier aan te leggen. In dit dossier worden de nodige medische, sociale en pedagogische gegevens opgenomen, voor zover deze relevant zijn, teneinde een optimale begeleiding mogelijk te maken.

Het medisch dossier wordt aangelegd door de medische dienst (kinderpsychiater, huisarts, verpleegkundigen).
Het sociaal dossier wordt aangelegd door de sociale dienst (maatsch. werkers).
Het pedagogisch dossier wordt aangelegd door de pedagogische dienst (opvoed(st)ers, pedagogen/psychologen, opvoeder-groepschefs).
In sommige gevallen wordt ook door andere disciplines (bv. therapie) een dossier aangelegd.

Het bewonersdossier is strikt vertrouwelijk en kan uitsluitend ingezien worden door hulpverleners die betrokken zijn in de begeleiding . Al deze personen zijn door het beroepsgeheim gebonden.
Derden hebben geen inzage in het bewonersdossier, tenzij met Uw toestemming.
De gegevens van de dossiers, samengebundeld in het handelingsplan, worden op regelmatige tijdstippen met U besproken. U kan ook op elk moment de betreffende hulpverleners hierover bevragen.

Het aanleggen en bewaren van de bewonersdossiers geschiedt conform de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer, zoals gewijzigd door de wet van 11 december 1998 en aangevuld met het uitvoeringsbesluit van 13 maart 2001.
De toegang tot het medisch, sociaal en pedagogisch dossier staat onder de verantwoordelijkheid van de kinderpsychiater, Dr. M. Wauters.

Als wettelijk vertegenwoordiger heeft U overeenkomstig artikel 7 en 10 van voormelde wet het recht om inzage te hebben in het dossier van uw zoon / dochter. Overeenkomstig de wettelijke bepalingen kan U dit doen aan de hand van een schriftelijk verzoek aan Dr. Wauters; binnen de 45 dagen dient aan deze vraag gevolg te worden gegeven.
Indien U vindt dat bepaalde gegevens van dit dossier onjuist, onvolledig of achterhaald zijn kan U , indien noodzakelijk, de verbetering of aanpassing ervan vragen.

De bewonersgegevens worden verwerkt onder verantwoordelijkheid van Mevr. S. Van der Maat, Directeur, hiertoe gemandateerd door de heer R. Selis, voorzitter.
De VZW Medisch-Pedagogisch Centrum Terbank, Tervuursesteenweg 295, 3001 Heverlee, is houder van de bestanden waarin deze gegevens worden opgenomen.
Deze bestanden worden bewaard voor een periode van 30 jaar.

Overeenkomstig de wettelijke verplichtingen wordt de verwerking van deze gegevens ingeschreven in het openbaar register van de geautomatiseerde verwerking van persoonsgegevens onder nummer 000901110.
Als U hierover verdere inlichtingen wenst, of voor klachten kan U zich richten tot de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer, Waterloolaan 115, 1000 Brussel. Tel. 02/542 72 00 / Fax 02/542 72 01.

Datum :
Handtekening :

5.4.3 Betrokkenheid

Gezinswerking

Kinderen zijn altijd kinderen van ouders. Deze evidentie is niet altijd zo vanzelfsprekend. Het M.P.C. Terbank tracht zich hiervan steeds bewust te blijven en doet inspanningen om ouders maximaal bij de werking te betrekken.

Ouders van kinderen met een mentale handicap of met gedragsproblemen hebben een aantal zorgen en opdrachten meer dan andere ouders en staan nog eens extra onder druk. Vaak hebben zij dan ook het gevoel te falen, en tekort te schieten. Via verschillende invalshoeken proberen wij ons te realiseren wat het betekent ouder te zijn van een kind met een mentale handicap of moeilijk gedrag en daarenboven van een kind of jongere voor wie residentiële opname - vrijwillig of gedwongen - nodig is.

Een kind opnemen in een residentieel verblijf kan de relationele spanning tussen ouders en kind verminderen. Hierdoor komt er ruimte vrij voor het begeleidingswerk op langere termijn. Dat kan in meer of mindere mate intensief zijn, naargelang de omstandigheden en het nut voor het kind, de jongere, het gezin en onszelf. Wij trachten daarbij gezinsondersteunend te werken zowel wat betreft de situatie van het gezin op zich als wat betreft het gezin in de ruimere maatschappelijke omgeving.

Als algemene principes hanteren wij vooral inzichten uit de systeem- en communicatietheorie en voor het overige gebruiken wij ons gezond verstand !

De maatschappelijke dienst en de leefgroep vullen elkaar bij de gezinsgerichte werking aan.

5.4.3.1 Partnerschap

1. Visietekst PARTNERSCHAP en 2. Afspraken Zorgplan en ouders:

1. Visietekst PARTNERSCHAP

Partnerschap is een doel dat wordt nagestreefd, iets waar men naartoe moet groeien. Het start van bij het eerste contact en groeit in de loop van de samenwerking met het gezin uit naar een partnerschaprelatie (onafhankelijk hoe dit zich concreet in de praktijk vertaalt). We trachten dit te verduidelijken via volgende definitie.

Partnerschap tussen ouders en voorziening is een werkrelatie die wordt gekenmerkt door een gedeeld idee van het te realiseren doel, met de jongere als rode draad en de bereidheid om daar rond te onderhandelen in een sfeer van wederzijds respect. Deze sfeer van respect en begrip voor de ouders kenmerkt de relatie, waarbij betrouwbaarheid, laagdrempeligheid en responsiviteit dit onderlijnen. Het is essentieel dat informatie wordt gedeeld en er openheid is in de communicatie en dat er sprake is van gedeelde verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid. De vaardigheden en kennis van beide partijen zijn van belang in het samen nemen van de beslissingen.

We spreken hier van een werkrelatie. Dit geldt zowel voor de ouders als voor de hulpverleners (waarmee alle teamleden bedoeld worden). Uiteraard kunnen we ouders niet dwingen tot een werkrelatie, maar er zijn verschillende acties van ouders, die we als input kunnen beschouwen. Wij kunnen ouders o.a. aanmoedigen om tot een werkrelatie te komen door veel informatie door te geven en te vragen naar hun ideeën daarbij.

We hebben het hier over een gedeeld idee van het te realiseren doel. Tijdens het overleggen gaat het vaak over nuances en zullen ze wel altijd (kleine) meningsverschillen blijven bestaan. Het is belangrijk dat elke partner zijn eigenheid kan behouden. Daarnaast is er ook een verschil tussen een doel op korte termijn of op langere termijn.

In het onderhandelen zullen er sommige gezinnen, bv. met slechts beperkte mogelijkheden of een groot wantrouwen naar de buitenwereld, het moeilijker hebben dan andere en is het aan ons om samen te zoeken hoe we daarin kunnen leren en groeien.

Wederzijds respect is de hoeksteen van elke geslaagde relatie. De hulpverlener onderlijnt dit binnen zijn professionele houding door begrip te tonen voor de ouders, door hen het gevoel te geven op het juiste adres te zijn en laagdrempelig (toegankelijk) te werken naar de ouders toe. Betrouwbaarheid (het zich houden aan beloftes) en responsiviteit (snel en soepel reageren bij het geven van een antwoord en omgaan met klachten) versterken het gevoel van respectvol behandeld te worden.

De informatie die gedeeld wordt moet ook relevant zijn. Misschien moet niet 'alles' gedeeld worden. Het is wel belangrijk dat de informatie in de juiste, goede betekenis gehoord kan worden. Ouder zijn is een moeilijk beroep, waar geen opleiding voor bestaat. Het is belangrijk aandacht te schenken aan het positieve dat gerealiseerd wordt binnen het gezin.

We moeten op zoek gaan naar de competentie, de krachten binnen het gezin, die eigenlijk de belangrijkste bouwstenen zijn om een positief keerpunt mogelijk te maken binnen het gezin.

We kunnen als hulpverlener die proces bevorderen door informatie te laten circuleren (cfr. 'De competentie van families', Guy Ausloos).

Openheid en communicatie is voor ouders essentieel om tot een vertrouwensrelatie met de instelling te kunnen groeien. Professionelen hebben hun eigen onderscheiden kennis en vaardigheden om bij te dragen aan het begrip van ouders met betrekking tot het zo goed mogelijk helpen van hun kind of jongere.

Vaardigheden en kennis vormen slechts een deel van wat nodig is. Ouders kunnen alleen goede partners zijn als hulpverleners luisteren naar wat zij te zeggen hebben en kunnen zien hoe zij uiting geven aan hun noden en dit slechts als de hulpverleners de bijdrage van de ouders als intrinsiek belangrijk beschouwen.

Het samen nemen van de beslissingen, het streven naar gelijkwaardigheid in zeggenschap, dit betekent dat we open moeten staan voor bedenkingen en bezwaren die ouders hebben rond zaken die in de leefgroep gebeuren. We kunnen dit in openheid bespreken zonder onze gebruiken en regels op te geven, die reeds hun diensten bewezen hebben in de leefgroep (onze positieve krachten). De hulpverlener moet bereid zijn om te luisteren naar wat ouders bezighoudt en moet soms actief op zoek gaan om hen hierin tegemoet te komen. Hierbij is het belangrijk vooral te vertrekken van de mogelijkheden, de positieve krachten binnen het gezin.

2. Afspraken Zorgplan en ouders:

1. Zorgplan en Kindbesprekingen:

- In kader van partnerschap is het essentieel dat ouders worden betrokken bij het opstellen van het zorgplan;
- Op de teamvergadering wordt een werkvorm afgesproken van hoe ouders worden betrokken (voorbeeld van werkvormen: aanwezig zijn bij kindbespreking op teamvergadering, voor- en/of nabespreking met aandachtsoepvoeder, MW, OP,...)
- binnen de teamvergadering wordt afgesproken wie de bespreking samen met de ouders voorbereidt en wie de ouders (eventueel) uitnodigt;
- bij aanwezigheid van de ouders op de vergadering gebeurt de bespreking op niveau van de ouders (zoveel mogelijk zorgen voor een interactief gebeuren, rekening houdend met hun zorgvragen en hun taalgebruik,...)

2. Verslaggeving:

- het verslag wordt geschreven zodat de ouders het kunnen lezen;
- de ouders krijgen een copie van de werkpunten van de kindbespreking;
- de ouders kunnen een afspraak maken met de kinderpsychiater die deel uitmaakt van het DB om het ganse dossier te overlopen;

5.4.3.2 Kinderrechten

Kinderrechten:

Synthese van de resultaten afkomstig van het eindwerk van het VSPW-Hasselt 2001-2002

1. Algemeen besluit resultaten kinderen/ jongeren

a) Recht op ontspanning

Een derde van de kinderen die ondervraagd zijn vinden dat ze te weinig mogen rondhangen en iets meer dan een derde van de kinderen zou meer contact met de buitenwereld willen.

b) Recht op inspraak

Een derde van de kinderen voelt zich te weinig gehoord bij problemen en meer dan een derde van de kinderen vindt dat er te weinig geluisterd wordt naar hun eigen wensen en gevoelens bij het opstellen van een zorgplan. Een aantal vindt ook dat ze te weinig hun eigen verhaal kunnen vertellen bij een conflict. De kinderen vinden over het algemeen wel dat ze hun individuele begeleider in vertrouwen kunnen nemen en dat de regels voldoende besproken kunnen worden.

c) Recht op bescherming

Heel wat kinderen (30%) voelen zich niet veilig in de leefgroep. De kinderen vinden wel dat ze leren om te gaan met moeilijke situaties, dat ze voldoende steun krijgen bij moeilijkheden en dat ze kunnen kiezen wat er gebeurt met eigen persoonlijke spullen.

d) Recht op gezondheid

Opnieuw een derde vindt dat ze te weinig info krijgen over de veranderingen in hun lichaam en dat ze niet goed weten waarvoor hun medicatie dient. Er wordt volgens hen wel voldoende aandacht besteed aan hygiëne en ziekte. Lichamelijke klachten worden over het algemeen ernstig genomen en de ouders worden op de hoogte gebracht in verband met de gezondheid van hun kind.

e) Recht op voeding

De helft van de kinderen vindt dat ze niet iets anders kunnen eten als ze iets niet lusten dat op tafel komt en een derde vindt dat ze niet mee kunnen beslissen over de menu. Sommigen (19%) klagen over de onaangename sfeer tijdens het eten. Het eten is wel lekker en de menu wordt aangepast aan speciale gelegenheden.

f) Recht op info

80% van de kinderen vindt dat ze te weinig informatie krijgen over wat in hun dossier staat. Ze krijgen wel voldoende informatie over regels en afspraken, over wat er gebeurt op het thuisfront en over hun verblijf in Ter Bank.

g) Recht op opvoeding

Een derde vindt dat ze niet eerlijk behandeld worden in de leefgroep en sommigen (19%) vinden dat hun talenten te weinig gestimuleerd worden. Ouders worden wel voldoende betrokken in belangrijke regelingen en de kinderen weten waarom ze een straf of beloning krijgen.

h) Recht op privacy

20% van de kinderen wil meer privacy in de badkamer en een derde wil meer privacy bij telefoongesprekken. Een aantal vindt ook dat het briefgeheim onvoldoende gerespecteerd wordt en wil meer alleen zijn met bezoek.

i) Recht op godsdienst

Een vierde vindt dat het geloof te weinig aan bod komt in de leefgroep.

2. Algemeen besluit resultaten opvoeders

a) Recht op spel en ontspanning

22% (of 10 van de 45) opvoeders geeft aan, dat de kinderen/ jongeren te weinig eens kunnen rondhangen of niets doen. Ook de contacten van kinderen/ jongeren buiten de leefgroep, worden te weinig aangemoedigd (24% van de opvoeders vindt dit niet voldoende). Daarbij aansluitend wordt het contact met vrienden van de school als onvoldoende ingeschat (26% van de opvoeders). Opvoeders zien daarentegen weinig tot geen problemen wat betreft de mogelijkheid om sport te beoefenen in Terbank en de tijd die jongeren kunnen besteden aan ontspanning.

b) Recht op inspraak

Wat deze topic betreft zien opvoeders geen aanzienlijke tekorten.

c) Recht op bescherming

In tegenstelling tot vele jongeren, stellen de opvoeders het zich veilig kunnen voelen in de groep niet als problematisch. Opvoeders halen daarentegen wél aan (terwijl de jongeren dat helemaal niet doen), dat jongeren weinig zelf kunnen kiezen wat er met hun persoonlijke spullen gebeurt (40% of 17 van de 42 opvoeders).

d) Recht op gezondheid

Rond de topic gezondheid geven opvoeders aan dat jongeren vaak niet op de hoogte zijn waarvoor ze medicatie nemen (29% van de opvoeders). Dit zou echter vooral betrekking hebben op de vaste medicatie die de kinderen/ jongeren nemen.

e) Recht op voeding

Evenals de jongeren, geven de opvoeders aan dat de kinderen/ jongeren niets anders mogen kiezen om te eten als zij hetgeen op tafel verschijnt niet lusten (56% van de opvoeders). De sfeer tijdens de maaltijden en het mogen meebeslissen over het menu, vormen geen probleem.

f) Recht op informatie

Door de opvoeders worden in tegenstelling tot de jongeren hieromtrent geen problemen gesignaleerd. Opvoeders achten de informatie naar jongeren toe wat betreft hetgeen gebeurt op het thuisfront, de reden van verblijf in Terbank en kennis omtrent de inhoud van hun dossier voldoende.

g) Recht op opvoeding

Een zeer opvallend gegeven is dat opvoeders aangeven dat jongeren niet voldoende gestimuleerd worden in hetgeen zij goed kunnen (62% van de opvoeders). Ondersteuning op vlakken die de jongeren minder goed beheersen, wordt daarentegen als voldoende gepercipieerd. Ook naar het betrekken van ouders in belangrijke regelingen en het weten waarom men een straf of beloning krijgt in de leefgroep, worden positief beoordeeld.

h) Recht op privacy

18% van de opvoeders vindt dat kinderen/ jongeren onvoldoende privacy hebben in de badkamer. Daarnaast geven zij ook aan dat kinderen/ jongeren veelal niet alleen kunnen zijn met hun bezoek (19% van de opvoeders).

i) Recht op godsdienst

Tenslotte vormt godsdienst en de beleving hiervan voor opvoeders geen probleem.

Bijlage :

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties
Op 20 november 1989

Officieuze samenvatting van de belangrijkste bepalingen

PREAMBULE

De preambule :

Herinnert aan de basisprincipes van de Verenigde Naties evenals aan specifieke bepalingen van sommige relevante mensenrechtenverdragen en verklaringen;

Herbevestigt het feit dat kinderen omwille van hun kwetsbaarheid nood hebben aan bijzondere zorg en bescherming;

Legt bijzondere nadruk op de primaire verantwoordelijkheid van het gezin voor de zorg voor en de bescherming voor het kind voor en na de geboorte,

Het belang van het respect voor de culturele waarden van de gemeenschap waarin het kind leeft, en de vitale rol van internationale samenwerking met het oog op de effectuering van de rechten van het kind.

Definitie van het begrip kind - Artikel 1

Elke persoon jonger dan 18, tenzij de meerderjarigheidsgrens volgens de wet vroeger valt.

Non-discriminatie - Artikel 2

Het principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering en de verplichting van de Staat om kinderen tegen om het even welke vorm van discriminatie te beschermen.

De Staat mag geen enkel recht schenden en moet positieve acties ondernemen om alle rechten te bevorderen.

Het belang van het kind - Artikel 3

Alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang. De Staat is verplicht adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken terzake in gebreke blijven.

De effectuering van rechten - Artikel 4

De verplichting van de Staat om de rechten uit dit Verdrag in werkelijkheid om te zetten.

De leiding door ouders en de groeiende capaciteiten van het kind - Artikel 5

De plicht van de Staat tot respect voor de rechten en verantwoordelijkheden van ouders en de ruimere familie van het kind leiding te geven overeenkomstig zijn groeiende capaciteiten.

Overleven en ontwikkelen - Artikel 6

Het inherente recht op leven, en de plicht van de staat de overleving en de ontwikkeling van het kind te garanderen.

Naam en nationaliteit. - Artikel 7

Het recht vanaf de geboorte een naam te hebben en een nationaliteit te verwerven.

Behoud van identiteit - Artikel 8

De verplichting van de Staat om de basale aspecten van de identiteit van het kind (naam, nationaliteit en familiebanden) te beschermen en, zo nodig, te herstellen.

Van de ouders gescheiden worden - Artikel 9

Het recht van het kind om met zijn/haar ouders samen te leven, tenzij geoordeeld wordt in overeenstemming met de toepasselijke procedures dat dit onverenigbaar is met zijn/haar belang.

Het recht van alle betrokken partijen om aan deze procedures deel te nemen.

Het recht om contact te onderhouden met beide ouders, wanneer het kind gescheiden leeft van één of beide ouders; De plichten van de Staten in die gevallen waar een dergelijke scheiding het resultaat is van een actie door de staat.

Gezinshereniging - Artikel 10

Het recht van kinderen en hun ouders om het even welk land te verlaten en hun eigen land terug binnen te komen met het oog op hereniging of om de ouder - kind relatie te onderhouden.

Ongeoorloofde overbrenging en het niet doen terugkeren - Artikel 11

De plicht van de Staat om te trachten kidnapping of het vasthouden van kinderen in het buitenland door een ouder of door derden te voorkomen of ongedaan te maken.

De mening van het kind - Artikel 12

Het recht van het kind om zijn mening te kennen te geven en het recht op het feit dat met deze mening rekening wordt gehouden in elke aangelegenheid of procedure die het kind betreft.

Vrijheid van meningsuiting - Artikel 13

Het kind heeft het recht informatie te verkrijgen of bekend te maken en zijn of haar mening uit te drukken, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst - Artikel 14

Het recht van het kind op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst, onderworpen aan de passende leiding van de ouders en aan de nationale wetten.

Vrijheid van vereniging - Artikel 15

Het recht van kinderen met anderen samen te komen en verenigingen op te richten of er zich bij aan te sluiten, tenzij dit de rechten van anderen zou schenden.

Bescherming van de privacy - Artikel 16

Het recht te worden beschermd tegen inmenging in de privacy, het gezinsleven, de woning en de correspondentie, evenals tegen smaad en laster.

Toegang tot passende informatie - Artikel 17

De rol van de media inzake het verspreiden van informatie onder kinderen op een wijze die in overeenstemming is met het moreel welzijn, met wederzijdse kennis en begrip onder volkeren en die de culturele achtergrond van het kind respecteert. De Staat dient maatregelen te treffen om dit aan te moedigen en om kinderen te beschermen tegen schadelijk materiaal.

Verantwoordelijkheden van ouders - Artikel 18

Het principe dat beide ouders gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, en dat de Staat hen bij deze taak dient te ondersteunen.

Bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing - Artikel 19

De verplichting van de Staat om Kinderen te beschermen tegen elke vorm van mishandeling door ouders of door andere personen die verantwoordelijkheid dragen voor de zorg voor het kind, en om in verband hiermee preventieve maatregelen te nemen en behandelingsprogramma's op te zetten.

Bescherming van kinderen buiten hun gezin - Artikel 20

De plicht van de Staat om kinderen die niet in gezinsmilieu kunnen leven bijzondere bescherming te bieden, en om er voor te zorgen dat voor hen beroep kan worden gedaan op gepaste alternatieve gezinsopvang of op plaatsing in een instelling. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de culturele achtergrond van het kind.

Adoptie - Artikel 21

In landen waar adoptie wordt erkend en/of toegestaan mag het enkel worden toegepast in het belang van het kind, met alle noodzakelijke waarborgen voor het kind en mits goedkeuring door de bevoegde overheden. Inter-landelijke adoptie kan worden overwogen nadat de mogelijkheden in het land van oorsprong van het kind zijn uitgeput. Ook in het geval van inter-landelijke adoptie dienen alle noodzakelijke waarborgen te worden gerespecteerd.

Vluchtelingenkinderen - Artikel 22

Kinderen die als vluchteling worden beschouwd of die de status van vluchteling hebben aangevraagd dienen een bijzondere bescherming te genieten. De Staat heeft de plicht samen te werken met bevoegde instanties die een dergelijke bescherming en bijstand bieden.

Gehandicapte kinderen - Artikel 23

Het recht van gehandicapte kinderen op bijzondere zorg, onderwijs en training, bedoeld om hen te helpen de grootst mogelijke zelfstandigheid te bereiken en een volwaardig en actief leven te leiden in de samenleving.

Gezondheid en gezondheidszorg - Artikel 24

Het recht op de hoogst mogelijke graad van gezondheid en het recht op toegang tot gezondheidszorg en medische voorzieningen, met bijzondere nadruk op eerstelijns gezondheidszorg, op gezondheidsvoorlichting en -educatie en op de vermindering van de kindersterfte. De verplichting van de Staat om te werken in de richting van het uitbannen van schadelijke traditionele praktijken. De nood aan internationale samenwerking met het oog op realiseren van dit recht wordt beklemtoond.

Periodieke herziening van een plaatsing - Artikel 25

Het recht van het kind, dat ter verzorging, bescherming of behandeling door de Staat geplaatst is, op een regelmatige evaluatie van alle aspecten ervan.

Sociale zekerheid - Artikel 26

Het recht van kinderen om van sociale zekerheid te genieten.

Levensstandaard - Artikel 27

Het recht van kinderen om een passende levensstandaard te genieten, de primaire verantwoordelijkheid van de ouders hiervoor, en de plicht van de Staat om er voor te zorgen dat deze verantwoordelijkheid kan opgenomen worden, zolang door het innen van onderhoudsgeld.

Onderwijs - Artikel 28

Het recht van het kind op onderwijs en de plicht van de Staat er voor te zorgen dat tenminste lager onderwijs gratis en verplicht is. De discipline op school moet gehandhaafd worden op een wijze die de menselijke waardigheid van het kind weerspiegelt. De noodzaak van internationale samenwerking met het oog op het realiseren van dit recht wordt benadrukt.

Doel van het onderwijs - Artikel 29

De erkenning door de Staat dat het onderwijs dient gericht te zijn op de ontplooiing van de persoonlijkheid en de talenten van het kind en op de voorbereiding van het kind op een actief leven als volwassene. Het onderwijs moet ook gericht zijn op het bevorderen van respect voor de grondrechten van de mens en op het ontwikkelen van respect voor de culturele en nationale waarden van het kind zelf en van anderen.

Kinderen van minderheden of de oorspronkelijke bevolking - Artikel 30

Het recht van kinderen van minderheidsgroepen en de oorspronkelijke bevolking hun eigen cultuur en godsdienst te beleven en hun eigen taal te gebruiken.

Vrije tijd, ontspanning en culturele activiteiten - Artikel 31

Het recht van het kind op vrije tijd, spel en deelname aan culturele en artistieke activiteiten.

Kinderarbeid - Artikel 32

De plicht van de Staat om kinderen te beschermen tegen tewerkstelling in werkzaamheden die een bedreiging vormen voor hun gezondheid, opvoeding en ontwikkeling, om minimumleeftijden voor toegang tot tewerkstelling voor te schrijven en om de arbeidsomstandigheden te reglementeren.

Drugmisbruik - Artikel 33

Het recht van het kind te worden beschermd tegen het gebruik van narcotica en psycho-trope drugs en tegen betrokkenheid bij hun productie of distributie.

Seksuele uitbuiting - Artikel 34

Het recht van het kind te worden beschermd tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, met inbegrip van prostitutie en betrokkenheid bij pornografie.

Verkoop, handel en ontvoering - Artikel 35

De plicht van de Staat al het mogelijke te doen om verkoop, handel en ontvoering van kinderen te voorkomen.

Andere vormen van exploitatie - Artikel 36

Het recht van het kind op bescherming tegen alle vormen van uitbuiting die niet vermeld zijn in de artikelen 32, 33; 34 en 35.

Foltering en vrijetijdsberoving - Artikel 37

Het verbod op foltering, wrede behandeling of bestraffing, doodstraf, levenslange gevangenisstraf en onwettige gevangenneming of vrijheidsberoving. De principes van gepaste behandeling, scheiding van volwassen gedetineerden, contact met de familie en toegang tot rechtshulp en andere bijstand.

Gewapende conflicten - Artikel 38

De plicht van de Staat om de op kinderen van toepassing zijnde regels van humanitair recht te respecteren. Het principe dat geen enkel kind beneden de leeftijd van 15 jaar direct betrokken mag worden bij vijandelikheden of in het leger mag ingelijfd worden, en dat alle kinderen die slachtoffer zijn van gewapende conflicten moeten kunnen genieten van bescherming en verzorging.

Zorg voor herintegratie - Artikel 39

De plicht van de Staat er voor te zorgen dat kinderen die het slachtoffer geweest zijn van gewapende conflicten, foltering, verwaarlozing, mishandeling of uitbuiting, een aangepaste behandeling krijgen met het oog op hun herstel en hun herintegratie in de maatschappij.

Aanpak van jeugdmisdadigheid - Artikel 40

Het recht van kinderen, die worden verdacht van of veroordeeld wegens het plegen van een misdrijf, op respect voor hun mensenrechten en, in het bijzonder, op het genot van alle aspecten van een eerlijke rechtspleging, met inbegrip van rechtsbijstand bij de voorbereiding en het voeren van zijn verdediging. Het principe dat het gebruik van gerechtelijke procedures en van plaatsing in een inrichting moeten worden vermeden telkens wanneer dit mogelijk en passend is.

Eerbied voor bestaande regels - Artikel 41

Het principe dat, indien er in de nationale regelgeving of andere van toepassing zijnde internationale regels strengere normen gelden dan in het Verdrag, het de strengste norm is die geldt.

Uitvoering en inwerkingtreding - Artikel 42

De bepalingen van de artikelen 42 tot 54 behandelen het volgende:

- (i) de plicht van de Staat om de rechten uit dit Verdrag ruime bekendheid te geven bij volwassenen en kinderen.
- (ii) de installatie van een Comité voor de Rechten van het Kind, bestaande uit tien experts, dat de rapporten moet behandelen die de Staten die partij zijn bij het Verdrag moeten indienen twee jaar nadat zij het Verdrag ratificeerden, en vervolgens elke vijf jaar. Het Verdrag treedt in werking nadat 20 landen het hebben geratificeerd. Vanaf dan vat ook het Comité zijn werkzaamheden aan.
- (iii) staten die partij zijn moeten hun rapporten op ruime schaal bekend maken bij het publiek.
- (iv) het Comité kan voorstellen dat gespecialiseerde studies worden uitgevoerd betreffende specifieke thema's die betrekking hebben op de rechten van het kind, en kan zijn bedenkingen formuleren ten aanzien van elke Staat die partij is ten aanzien van de Algemene Vergadering van de VN.
- (v) met het oog op het bevorderen van een effectieve toepassing van dit Verdrag en om internationale samenwerking aan te moedigen, kunnen gespecialiseerde organisaties (zoals de IAO, de Wereld Gezondheidsorganisaties, UNESCO en het Kinderfonds (UNICEF) van de Verenigde Naties de bijeenkomsten van het Comité bijwonen. Samen met om het even welke andere als competent erkende organisatie, met inbegrip van NGO's die een consultatieve status bij de Verenigde Naties hebben, en met andere VN-organen, zoals de Commissie Mensenrechten, kunnen ze het Comité relevante informatie verstrekken of om advies worden gevraagd betreffende een optimale toepassing van het Verdrag.

5.4.4 AttrAktief - ontspanning

Visie - waarden- aksenten van AttrAktief

Een visie. onze visie. ... i.v.m. activiteiten

Het is een visie die vrij veel moet dragen.

Activiteiten doorheen het jaar, grote activiteiten, speelpleinen, kampen, Challenge, ... Binnen een doelpubliek dat je als heel gedifferentieerd, zowel qua leeftijd als qua functioneringsniveau, kunt omschrijven.

Het individu staat centraal. In ons aanbod komt de persoon met zijn/haar mogelijkheden en beperkingen (inzicht, emotionaliteit, lichamelijk, technische vaardigheden, sociale vaardigheden, verstandelijk vermogen,) op de eerste plaats, opdat deze zich zekerder zou voelen, kan groeien; Pas daarna zal hij geconfronteerd worden met de groep. Het zelfvertrouwen wordt gesterkt. De frustratie en instap drempel worden laag gehouden.

Er wordt gezocht naar gemeenschappelijk momenten om in grote groep met elkaar activiteiten te doen. De groep is een belangrijk middel om respect voor elkaar te leren hebben, samen dingen leren doen, sociale vaardigheden te oefenen. Elkaar helpen en relatievorming worden hierbij gestimuleerd.

Hierbinnen scheppen we zoveel mogelijk activiteiten die zichzelf trekken, waarvan de gasten na een tijd ook weten hoe ze zijn opgebouwd, m.a.w. voorspelbaar zijn. Klassieke spelletjes spelen zit er niet in. We trekken erop uit, te voet, met de M.T.B.'s, de auto, om onderweg actief bezig te blijven, een vuurtje maken, koken, varen, bezoeken, hutten bouwen, zwemmen, eendjes voeren, varen, ... Bv. Opbouw varen: boten vastleggen, materiaal uit de kelder halen, inladen, naar de vaste plaats rijden, uitladen, inschepen na de verdeling van de boten, in bepaalde volgorde varen, uitstappen op de vaste plaats, boten kuisen, opladen, vastmaken boten, vieruurtje, terugrijden, uitladen, wegbergen materiaal, ...

Het geeft de activiteiten iets soepels, iets dynamisch waardoor allen de aandachtige kijker de gestructureerde en getimede aanpak die er achter steekt kan waarnemen.

Op deze wijze is er weinig kans op storende en onvoorziene tussenkomsten. Volop bezig zijn is de boodschap.

AttrAktief wil ook een aantrekkelijk aanbod voor de gedifferentieerde doelgroep realiseren. Hierbij laten we ons inspireren door het normalisatiebeginsel. De gasten dat aanbieden wat door zijn omgeving als te waarderen wordt ervaren. De meeste activiteiten zijn bijzonder en worden door anderen als uitdagend, aantrekkelijk, actief, nauw verbonden met de natuur en actueel (in) ervaren. De activiteiten worden aangepast opdat ze haalbaar en veilig zijn voor de deelnemers. Zo zijn er ook verschillende niveaus mogelijk binnen één en dezelfde activiteit.

Het blijft ook onze bedoeling dat de jongeren (specifiek de groep lichtmentaal en zwakbegaafden) na verloop van tijd in staat zouden zijn met de aangeleerde vaardigheden een kans te maken in het gewone vrijetijdscircuit.

We richten ons op dit moment op alles wat met buitensport te maken heeft, omdat van deze activiteiten genoeg uitstraling komt, zodat ze geen competitief element behoeven om ze aantrekkelijk te maken. Het is eerder een overwinnen van zichzelf dan van de ander.

Een ander segment van onze activiteiten, vooral in de winterperiode, benadrukt het creatieve element. (dansen, djembe, film, ...)

We zijn doorheen die 18 jaar daarin gegroeid. De gasten komen graag, we zitten niet verlegen omtrent activiteiten, planning, ...

Er is een uitgebalanceerd jaaraanbod.

Onder het motto - veel verder strekkend dan dat van de olympische spelen-

DEELNEMEN IS ZICHZELF OVERWINNEN

5.4.5 Voeding

Voeding in Terbank

Bevindingen van de diëtiste na rondvraag in alle leefgroepen en bespreking met de verantwoordelijke van de keuken sept-december 2000.

Algemeen kan gesteld worden dat de voedingsgewoonten goed zijn. Algemene aandachtspunten zijn: meer fruit gebruiken, waar mogelijk eens rauwe groenten, halfvolle melk (behalve voor jonge kinderen) weinig frisdrank noch koffie ledere leefgroep kreeg een verslagje met bedenkingen en suggesties specifiek voor hun eetgewoonten. Elke leefgroep kreeg ook een lijst met minimum voedingsaanbevelingen en een brochure met vermageringsrichtlijnen

Met de verantwoordelijke van de keuken en de Alma werd naar alternatieve menu's gezocht.

Volgende teksten zijn beschikbaar: -Voedingsaanbevelingen voor jonge kinderen

- Een bundeltje met algemene richtlijnen ivbm bewaren en bereiden van voeding
- Vegetarische voedingsadviezen
- Raadgevingen voor restenbeperkende voeding
- Overzicht van smeer- en bereidingsvetten

- Gezond vermageren bij adolescenten.

AANVERWANTE DOCUMENTEN EN HULPMIDDELEN

Volgende brochures zijn beschikbaar: calcium en gezonde voeding

- De voedingsdriehoek
- Zwaarlijvigheid een zwaar probleem
- Sterke botten alles OK
- Zuivel je lijn
- Lijst van de E codes met tips
- Nieuwe voedingsmiddelen
- Kind en gezin - gezonde voeding van jongs af

De verslagen van de diëtiste zijn ingebracht onder

- **0 /Admi/ Orga/ Modellen /Diëtiste**
- **Teksten en brochures zijn te verkrijgen op de medische dienst.**

5.4.6 Draagkracht - Draaglast

Besluiten i.v.m. "draagkracht-draaglast"

Visie:

- De bestaande zorgvragen dienen zo correct mogelijk beantwoord te worden. Hiertoe moet het gebruik van het middelen-pakket van het MPC regelmatig geëvalueerd worden (met name het personeelskader en de accommodatie in de huizen).
- Streven naar 100% zinvolle besteding van de werkuren.
- De werking van een leefgroep moet gedragen blijven door een 'vast' team van opvoeders, dat gedurende minstens een volledig jaar de werking van de leefgroep draagt.
- Jaarlijks moeten de middelen die wij als organisatie ter beschikking geven in verhouding zijn met de doelgroep.
- Het is belangrijk dat de leefgroepen flexibel kunnen blijven inspelen op individuele zorgvragen.
 - ledere zorgvraag moet gesteld kunnen worden
- Echte W.E- vrije groepen zijn niet haalbaar binnen de huidige structuur van het MPC.
- Een aantal (4 à 5) doorwerkende groepen blijven noodzakelijk.
- Andere groepen dienen na te gaan welke structuur, van aantal W.E.'s per maand, haalbaar is, bv. 1 op 2 W.E's of 4 op 5 W.E's ...

Hoe bepalen we 'aanwezigheid'?

- Vanuit het opnamebeleid: In zoverre er kan rekening gehouden worden met de 'belasting' worden k&j in bepaalde groepen opgenomen. Op lange termijn plannen is hierbij uiteraard moeilijk!
- Van bij de opname wordt vastgelegd, in samenspraak met ouders en leefgroep, welke aanwezigheid voorzien wordt. Daarna wordt de aanwezigheid systematisch, d.w.z. bij iedere kindbespreking, geëvalueerd in het U.T. De verschillende functies (uiteraard ook de ouders) dienen bij de verdere besprekingen zeer betrokken te blijven. Binnen het U.T. draagt de pedagoog de uiteindelijke verantwoordelijkheid over de frequentie van w.e. en aanwezigheid in vakantie.
- Wanneer de aanwezigheid gekend is, wordt potentieel 'in uren' toegekend voor één volledig jaar (bv. eind september)

Het organisatiekader:

- Het U.T. (opvoeders, O.G., O.P., en logistiek) blijft de basis van de concrete werking op groepsniveau.
- Het subsidieerbaar kader blijft de norm van het potentieel, dit vooral voor wat betreft:
 - + capaciteit van opvoeders.
 - + premies.

De concrete organisatie:

Richt zich vooral op de 'altijd - blijvers'.

Sluit structureel en systematisch plannen van 1-blijver in de leefgroep uit:

- Samenwerkingsformules moeten kunnen:
 - bv. wanneer men in dagdelen kan werken;
 - wanneer het broers betreft;
 - als het 'werkbaar' is;
 - als er voldoende informatie wordt doorgegeven;
- als het zich systematisch voordoet.
- Samenwerking is niet wenselijk:

bv. bij een acute crisis;

- als de samenwerking niet meer te regelen is;
- bij een nieuwe opname (het eerste W.E).
- Om een zekere marge te hebben voor de organisatie van een samenwerking: indien de regeling niet mogelijk is vóór woensdag, dient er geen samenwerking te gebeuren. Men stelt alles in het werk om de samenwerking maandag of ten laatste dinsdag te organiseren.
- Voor wat betreft de informatie-overdracht is er een fiche, die door de opvoed(st)er ingevuld wordt vóór het WE.

-Vier kinderen per opvoeder moet kunnen, vanaf vijf kinderen kan ondersteuning gevraagd worden:

- De maatregel van 4 gasten per opvoed(st)er biedt een zekere veiligheid. Het is een goede vertrekbasis.
- In bepaalde situaties is het niet haalbaar. In dat geval dienen concreet oplossingen gezocht en aan het DB gemeld te worden.
- Er dient ernaar gestreefd te worden dat 'alle' vragen voor verblijf in W.E in de instelling kunnen beantwoord worden.

- In bepaalde situaties is overleg absoluut noodzakelijk:
bv. zondagavond : het is niet uitgesloten om op zondagavond met 2 opvoed(st)ers uit het eigen team te werken, of samen met een vrijwilliger of stagiair.
bv. bij ziekte: het is niet evident dat een pilootopvoeder met 7 gasten werkt waar de opvoeder uit die groep wel met diezelfde 7 gasten alleen kan werken.
Piekmomenten zijn niet altijd haalbaar om ondersteuning te realiseren.

-Regelgeving i.v.m. plus en min - uren:

- Compensatie is geen verlof (als recht).
- Als er compensatie moet genomen worden zal de organisatie een voorstel doen, bv. de interim zal langer in dienst blijven om de compensaties toe te passen; er zal binnen het team een oplossing van compensatie gezocht worden.
- Er komt alleszins een compensatie door personeel van buiten het team, als er: én op individueel vlak meer als 38 meeruren zijn; én binnen het team ook in totaal minimum zoveel meeruren zijn.
- Liefst wordt individueel afgesproken hoe min- of meeruren weggewerkt worden.
- Het betaald verlof moet gecompenseerd worden door het team.
Onbetaald verlof (systematisch toegestaan vanaf 4 jaar vast in dienst) wordt gecompenseerd door een interim.
Men mag tijdens de schoolperiode niet langer dan 14 kalenderdagen afwezig zijn.
- Het basisuurrooster blijft richtinggevend plus alle wettelijke toevoegingen.
- Als basis van berekening liefst 'kwartaalbasis' nemen.

- Solidariteit:

- Indien er een samenwerking wordt uitgebouwd met opvoed(st)ers uit een andere leefgroep dient men er attent voor te zijn dat men met dezelfde opvoed(st)er samenwerkt. Hierbij kan ook gerichter informatie geboden worden omtrent de werking.
- Theoretisch gezien zou samenwerking omwille van solidariteit moeten kunnen, maar in de praktijk is dit geen eenvoudige zaak. Daarom zal dit in vraag moeten gesteld blijven.
- Solidariteit nastreven op zich heeft geen zin. Het zou enkel kunnen gelden voor groepen zonder W.E.-werking.

- Eindverantwoordelijkheid voor de concrete organisatie ligt bij de O.G.

5.4.7 Samenwerking met scholen

Samenwerking Scholen

1. Algemeen

We hechten veel belang aan de school als sociaal netwerk voor het kind of de jongere. De bezorgdheid om het goed schoollopen vraagt begeleiding zowel op weg van als naar de school, op de school zelf en in de leefgroep. Dat kan neerkomen op het ondersteunen van de school, het samenwerken rond een aantal afspraken, het opzetten van bepaalde projecten enz...

Huiswerkbegeleiding gebeurt systematisch in leefgroepen voor kinderen uit het lager onderwijs en jongeren uit opleidingsvorm 2 en 3.

Kinderen en jongeren met een matig of ernstig mentale handicap.

Deze kinderen en jongeren lopen normalerwijze school in Terbank, School voor Buitengewoon Onderwijs :

- Buitengewoon Kleuteronderwijs type 2
- Buitengewoon Lager Onderwijs type 2
- Buitengewoon Secundair Onderwijs type 2, Opleidingsvorm 1 en 2

Kinderen en jongeren die functioneren op het niveau van licht mentale handicap

Deze kinderen en jongeren lopen gewoonlijk school in de Leuvense regio, dit in verscheidene scholen voor :

Gewoon Kleuteronderwijs

Buitengewoon Lager Onderwijs van het type 1, 3 en 8

Buitengewoon Secundair Onderwijs van het type 1 of 3, Opleidingsvorm 3

Vervoer : schoolbus aan de deur openbaar vervoer, met de fiets of te voet.

2. De samenwerking met scholen wordt in vier categorieën ondergebracht:

- structurele samenwerking
- inhoudelijke samenwerking
- organisatorische aspecten
- financiële aspecten

Per categorie wordt aangeduid wie er de verantwoordelijkheid over draagt.

2.1. Structurele samenwerking (directie en OP's):

Er bestaan mondelinge principiële afspraken m.b.t. de schoolkeuze van de kinderen of jongeren, rekening houdend met de argumenten van de ouders en UT's en de wettelijke bepalingen i.v.m. schoolvervoer.

M.b.t. verzekering draagt ieder haar verantwoordelijkheid (o.a. het schoolvervoer valt onder de verantwoordelijkheid van de school).

Vanaf de intake wordt het onderscheid tussen school en MPC duidelijk gesteld.

Rechtstreekse communicatie tussen school en ouders wordt zoveel mogelijk bevorderd.

2.2. Inhoudelijke samenwerking (OP's):

Hierover werd een tekst gemaakt door de OP's en besproken in de UT's waar de verschillende aspecten van school- en leerlingbegeleiding en de wederzijdse verwachtingen van school en leefgroep t.a.v. elkaar aan bod kwamen.

School per school werd overlopen en er werd nagegaan welke samenwerkingsverbanden al of niet bestonden en vlot of minder vlot verliepen.

Deze werden geordend en over de verschillende leefgroepen heen samengevoegd.

Een van de conclusies was dat de aard van de communicatie tussen school en leefgroep sterk afhankelijk is van school tot school en van leerkracht tot leerkracht. Wel viel op dat veel scholen geen eigen systeem hebben ontwikkeld om met internaatskinderen om te gaan.

Het heeft weinig zin om de vlotte en minder vlotte aspecten voor de 14 scholen waar wordt mee samengewerkt, hier weer te geven. Wel belangrijk is de manier hoe ermee zal omgegaan worden. En wel als volgt:

Veel problemen in de samenwerking met bepaalde scholen die in ons MPC naar voor komen, worden ook in andere Leuvens internaten ervaren. Het heeft dan ook weinig zin dat ieder voor zich bepaalde afspraken met de betreffende schooldirecties gaat maken. Dit scheidt vaak onduidelijkheid en verwarring.

Daarom is gekozen om te werken via de 'Werkgroep binnen de (semi)-residentiële voorzieningen rond de samenwerking met de scholen, regio Leuven'. Dit is een werkgroep waar vanuit alle instellingen uit onze regio iemand inzit; ook ons MPC is vertegenwoordigd. Lange termijn aspecten m.b.t. samenwerking met scholen over de verschillende instellingen heen worden daar behandeld. Er zal worden voorgesteld aan deze werkgroep om gezamenlijke verwachtingen ten aanzien van de scholen te bundelen en naar alle scholen toe te richten als leidraad om een eigen systeem te ontwikkelen om met internaatskinderen om te gaan.

De conclusies uit onze rondvraag kunnen hier alvast als vertrekpunt dienen (vb. informatie, rapporten en uitnodigingen voor ouderavonden zoveel mogelijk dubbel en genoeg op voorhand sturen naar ouders en leefgroep, het gebruik van een degelijk ingevulde agenda of het schriftje als belangrijk communicatiemiddel, liefst geen info meegeven voor de groep op vrijdag, etc.).

Daarnaast zullen problemen eigen aan de samenwerking met een welbepaalde school door directie of OP's met de betreffende school, indien mogelijk, aangekaart worden.

2.3. Organisatorische aspecten (O.G.'s):

In het begin van het schooljaar wordt een kalender gemaakt van de verschillende schoolverlofdagen (officiele, facultatieve en pedagogische studiedagen). De O.G.'s bewaken deze kalender om opvang te voorzien.

Met akkoord van de ouders (dragen van verantwoordelijkheid en financiële consequenties- het betreft hier immers gewettigde afwezigheidsdagen voor de instelling) kunnen kinderen tijdens facultatieve schoolverlofdagen en pedagogische studiedagen en proclamatiedagen thuis verblijven. De M.W. volgt dit in samenspraak met het U.T. op.

2.4. Financiële aspecten:

In de toekomst zal het volgende principe worden nagestreefd: alle schoolkosten worden gedragen door de ouders (vb. schoolgerief, zwemmen, uitstappen, bosklassen, ...). Indien de ouders niet betalen (na samenspraak met M.W.), worden ze aan de centrale administratie doorgegeven en door de centr. adm. betaald, bvb. via trimesteriele voorschotten of afrekeningen. De leefgroep betaalt geen schoolkosten (drankjes tijdens de speeltijd, middagmalen behoren wel tot het voedingsbudget van de leefgroep).

Er wordt een budget van 150.000 bfr. centraal voorzien voor kosten die niet door de ouders worden gedragen.

